

daliških premissljevanj. Zdaj, ko jih je zbral v knjigo, se je razgrnila pred našimi očmi pisana, pa vendar enotna slika njegovih programskih prizadevanj, nihajočih med komorno moderno igro in »pozabljeno« slovensko dramo (Leskovec, Remec, Grum), adaptacijo (Vilhar) in dramatizacijo (Cankar, Kozak).

Priznati moramo, da tak izbor, kakor se nam kaže malone s perspektive desetletja, uspešno dopolnjuje programske naloge osrednje gledališke hiše. Novi knjižnici, ki bo nemara vsaj delno izpolnila vrzel med gledališko prakso in njenim publicističnim in literarnim odsevom, pa želimo, da bi se uveljavila, kakor se je uveljavilo gledališče, kjer je bila spočeta.

Rado Jan

DVOJNA MERA

Vsi vemo, da ne kaže meriti z dvojno mero: če si strog enemu, bodi še drugemu, če popuščaš, popuščaj vsem enako — če presojaš reči enakega značaja. In vendar ima človek včasih občutek, da na jezikovnem področju merimo krivično, z dvojno mero.

Čeprav je jezikovne kritike še vedno premalo, se vendarle dostikrat primeri, da kritik kako literarno delo pošteno »skrtači« tudi v jezikovnem pogledu: slovniško, pravopisno, slogovno — vsega ga pretiplje, prešteje mu vejice in še tiskovnih pomot ne pozabi. To je navsezadnje čisto prav, kritikom ni kaj očitati. In vendar!

In vendar je v našem tisku vse pogosteje opaziti dela, ki jim ni mogoče reči drugače kot nepismena: njihovi avtorji kratko malo ne znajo več svojega jezika. Pri takih objavah se krivda ne ustavlja pri avtorju, treba se je vprašati naprej: Kdo je kriv, da je mogla tako popačena slovenščina med ljudi? Saj vemo, da ima tako jezikovno skrpucalo več vpliva kot deset jezikovnih kritik. Popularen slovenski tednik je recimo pod naslovom nekega članka objavil takle stavek: »Če bi bile vstopnice štokholmskega kina »Črna mačka« bele, sive, zelene ali kakšne druge neupadljive barve namesto rdeče, ne bi bil več hraber 25-letni Šved Evert Stenmark danes živ in nam ne bi mogel pripovedovati o osmih dneh pod lavino, ki bi kmalu postala njegov grob.« Kdor lahko zapiše tak stavek, je gotovo »nepismen«: ne čuti, kdaj je beseda neslovenska. Ali pa to čuti urednik, ki dovoli, da kaj takega izide?

Pa to je le majhen zgled, zakaj tako so napisane cele knjige. Na čistem slovenskem področju so taka dela sicer redka, čeprav tudi niso povsem nemogoča. Več jih je že na robu literature, v publicistiki, posebno prevodni. Največ pa jih je gotovo v strokovni literaturi in v znanstvenih panogah. Rekli bi, da se s tem jezikoslovci vse premalo ukvarjajo in da tako nastaja nepopravljiva škoda. JiS bi si morda lahko za letošnji ali za prihodnji letnik zastavil kot posebno in pglavitno nalogo, da razišče slovenščino v naši strokovni in znanstveni literaturi.

Oni dan mi je prišla v roke knjiga »Hidrogeologija in vodno gospodarstvo krasa«. Napisal jo je dr. ing. Franc Jenko, izdala Državna založba Slovenije 1959. Delo obsega 240 strani velikega formata. Kajpada ga ne morem strokovno presojeti, to bodo opravili drugi, poklicani za to. Zanimalo me je v jezikovnem pogledu, vendar mu tudi jezikovne ocene ne mislim pisati, zakaj v ta namen bi bila potrebna kar majhna brošura — dokazala pa bi isto, kar bo pokazalo že nekaj citatov: da avtor ne zna pisati po slovensko. Kaj je tega krivo, ne vem, neka znamenja kažejo, da je daljši čas živel v srbskohrvaškem okolju. Bodi kakor že, jezik v navedenem delu je tak, da se človeku večkrat kar ježijo lasje.

Kar pogledjmo! »Z merskimi raziskavami in približevanjem njih zaključkov bo slika o krasu vedno prirodnejša, ki jo bo treba v ogrodjih, čeprav spričo neobvladljivosti prostorskih razmer pod zemljo v idealiziranih pojavih, še fizikalno utrjevati« (str. 9). To ni samo jezikovno zanič, temveč tudi — vsaj za laika — nerazumljivo! Zagovorniki teorije, da bi se moralo tudi v slovenščini težišče od glagola prenesti k samostalniku, bodo našli v tej knjigi obilo gradiva, nad katerim se bodo morali zamisliti. Recimo: »Raztegnjenje obarvanosti obrha v barvni val je posledica medsebojno neznanega učinka difuzije barvila v vodi in različnih vodnih pramenov« (82). Razne neslovenske zveze kažejo, da avtor sploh ne ve več, kako se kaj veže v slovenščini: »... je nujno čim boljše poznavanje...« (136), »je bilo po Brodarju odkopano nad 2000 izdelkov...« (11), »da je kras v Sloveniji... obilo raziskavan in proučavan...« (33), »Neenotno je opredeljevanje vodotokov na kraške in nekraške« (159). O podobnem neznanju govorijo čudne besede: »preterana vrtanja« (169), »Že odavnna se skuša« (218), »raztolmačljivo, razgolevanja« (130), »krajinozaščitno« (205), »oku-

žavanje« (168). Včasih se človeku zazdi, kakor da bere kakšen drug jezik: »Na krasu je v glavnem provajalnost ponornov in obrhov usklajena s provajalnostjo podzemnih rovov...« (93); »Ogromne gube, podrinjenja, prerinjenja in narinjenja mezocoičnih apnencev... razodevajo izredno tektoniko... vsaj do miocena, od kadar že obstajajo enosmerno nagnjeni skororavniki in podolja kot znak mirnejše tektonike« (133); »...dočim naj se za druga sredstva upošteva ustrezna navodila...« (47), »Sežigalo se je gumo na drveh, (je pa potrebna opreznost zaradi možnosti preokrenjenja smeri prevetravanja«) (55); »Potrebna pa je opreznost, da se ne bi s preuranjenimi in neproučenimi ukrepi povzročilo nepopravljive škode...« (169).

Lahko bi naštevati še naprej, pa je menda dovolj. Škoda prizadevno napisanega dela — verjetno je sad avtorjevih dolgoletnih raziskovanj, vendar so dognanja podana v taki obliki, da se bo Slovenec jezil, ko jih bo bral. (Mimogrede rečeno: tudi angleščina v povzetku bi bila lahko boljša in z manj tiskovnimi napakami; pomota je že »oeconomy« v naslovu, saj Angleži pišejo »economy«.) Mar se je tako mudilo s takim rokopisom v tiskarno? Komu bo naglica koristila, ko je delo izšlo v tako nesprejemljivi obliki? Sicer pa se je slaba navada; da dela izhajajo jezikovno nepregledana in nepopravljena, tako razpasla, da bi bilo treba pogosteje opozarjati na knjige, ki so sad takega neodgovornega početja.

J. G.

PREMALO PREGLEDAN ROKOPIS

Ob dobrem prevodu mora imeti bralec občutek, da bere izvirnik. Tega občutka pa ne bo mogel imeti ob knjigi Đura Kladarina »Zlom četrte in pete okupatorsko-kvislinške ofenzive« (DZS 1959, 452 strani), ki jo je prevedel F. P.

Prevajanje iz srbohrvaščine ni lahko. Zlasti težavno pa je prevajanje vojaškega izrazoslovja. Vendar je škoda, da je prevajalec F. P. grešil celo tam, kjer bi mu res ne bilo treba. Tako pri njem enote kar naprej *izvršujejo* napade, operacije, mobilizacije, čiščenja, manevriranja, bombardiranja, izpade, obračune, obkolitve, priprave, premike itd., namesto da bi preprosto napadale, operirale, mobilizirale, čistile, obračunavale, obkoljevale, se pripravljale, premikale itd. Pri njem enote osvajajo nazaj, namesto da bi zopet osvajale, podzemajo čiščenje vasi od ustaške milice itd.

Srbohrvaščina je prevajalca prevečkrat zapeljala na kriva pota. Tako brez potrebe piše brezmočne namesto šibke, slabotne, izbegavati namesto izogibati se, obruševanje namesto strmoglavljenje, neprijatelj, neprijateljski namesto sovražnik, sovražen. Tudi izraza strelba in oslepovanje sta narejena preveč suženjsko.

A ne mislimo več naštevati. Človek se le upravičeno čudi, kako se je mogel takšen prevod sicer pomembne in mikavne knjige zmuzniti iz uredniških rok, ne da bi ga bil kdo pred tiskom pregledal. In to je že drugi primer v nekaj mesecih. Prvi je bil prevod Prikrilove knjige »Pekel na Pacifiku«. Napake v »Peklu« in »Zlomu« so si na las podobne. Ali je prevajalec obeh knjig isti? Napake pravijo: da.

T. G.

OPOMBE K JURČICU IV IN V

Četrta knjiga. — *Golida.* Dejanje te črtice je pisatelj postavil v Ponkračev mlin, ki je stal »čisto na samoti in odljudni dolinici pri majhnem potoku«. Ves opis kaže, da je imel Jurčič pred očmi katerega izmed mlinov ob Višnjici, ki teče nedaleč od Muljave in se pred vasjo Krko izliva v reko Krko.

Zupanc pravi po ustnem izročilu, da se je dogodek s francoskima vojakoma, ki sta hotela imeti kokoš (gallina), zgodil v času francoske Ilirije, in sicer pri Ovničku v Krški vasi (sedaj št. 10) blizu Krke. V Napoleonovih četah je bilo tudi mnogo italijanskih vojakov, ki so znani kot veliki prijatelji kuretine; to so pri nas pokazali tudi med okupacijo 1941—1943. Ovniček, ki vojakov ni razumel, je na zahtevo prinesel golido. To anekdoto je Jurčič gotovo slišal, a jo je v črtici po svoje zasakal. Zato je tudi zapisal, da je Golida »povest po resnični dogodbi«. Ni verjetno, da bi vojak mlinarja do smrti pobil z golido, in tudi v krških matičnih knjigah ni potrdila za to. Janez Oven iz Krške vasi (roj. 1792) je namreč imel z ženo (Marijo Podržaj, roj. 1795) med leti 1810—1823 pet otrok!

Iz francoskih časov se je v okolici Muljave do danes ohranila tudi zgodba o »zibanju Francoz«, ki je pa Jurčič nikjer ni obdelal. Takole se pripoveduje: Francozi so prišli v vas Mrzlo polje blizu Stične. Nastanili so se pri ponosnem posestniku